

Sosyal Girişimcilik Projesi

Türkiye’de Sosyal Girişimlere Kamu Tarafından Mali Destek Sağlanması Politika Belgesi

Mart 2012

**Yazar:
Liana Varon**

Proje hakkında

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), British Council desteği ve işbirliği ile Mart 2010'dan itibaren "**Sosyal Girişimcilik Projesi**"ni uyguluyor. Tüm dünyada sosyal girişimler istihdam, yoksulluğun azaltılması ve sivil toplumun gelişmesine yaptığı katkılarla gündeme geliyor, ancak ülkemizde sosyal girişimleri bütüncül olarak ele alan bir çalışma bulunmuyordu. Buradan hareketle sosyal girişimlerin ülkemizdeki durumunun ortaya konulması ve bu konuda farkındalık yaratılmasına yönelik faaliyetlerle başlayan proje, 2011 yılında kamu, özel ve sivil toplum sektörlerinde sosyal girişimlerle ilgili farkındalık yaratma ve savunuculuk faaliyetleri ile devam etti. Bu kapsamda bir websitesi hazırlanmış ve bir ihtiyaç analizi raporu yayınlanmıştır.

- www.sosyalgirisim.org: Sosyal girişimlerle ilgili kapsamlı bilgiler içeren, sosyal girişim kurmak isteyenlerin ihtiyaçları olan bilgilere ulaşmalarını sağlamayı hedefleyen ve bilgi paylaşımını teşvik eden interaktif bir web sitesidir.
- **Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu**: Türkiye'de sosyal girişim modelinde çalışan kuruluşların ihtiyaç analizini, ortamının sosyal girişimler açısından değerlendirilmesini ve kısa ve uzun vadede modelin gelişmesi için önerileri kapsamaktadır. Rapor hazırlanırken sosyal girişimciler, sosyal girişim çalışan ve kurucuları, sivil toplum, özel sektör ve kamudan çok sayıda paydaşa danışılmıştır.

Sosyal girişim nedir? Ticari bir işletmeden nasıl ayrılır?

Sosyal girişimler,

- sosyal bir amaçla kurulur ve faaliyet gösterir,
- ekonomik faaliyetler yürütür,
- elde ettikleri karı sosyal amaçları için kullanır.

Sosyal girişimler, çoğunlukla ürün ve hizmetler yaratırken dezavantajlı grupları istihdam eder; sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma gibi girişimcilik odaklı bir yaklaşım izler.

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ABİGEM	Avrupa Birliği Türkiye İş Geliştirme Merkezleri Ağı
DDB	Dernekler Dairesi Başkanlığı
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GİDEM	Girişimci Destekleme Merkezi
İşGEM	İş Geliştirme Merkezleri
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KUDAKA	Karacadağ Kalkınma Ajansı
SODES	Sosyal Destek Programı
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜSEV	Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı

I. Kamu – Sosyal Girişim İlişkileri

Sosyal bir amaçla kurulan ve bu amaca yönelik ekonomik faaliyetler yürüten sosyal girişimler kuruldukları yerlerde sosyal değişimin araçları olmanın yanı sıra; ekonominin büyümesine, istihdam imkanları yaratılmasına ve ülkelerin kalkınmasına da katkıda bulunur. Dünyada sosyal girişimlerin en yaygın olduğu ülkelerden biri olarak kabul edilen Birleşik Krallık'ta; sayıları **62.000**'i bulan sosyal girişimler **800.000** kişiyi istihdam etmekte; yılda **24 milyar £** tutarında ciro oluşturmakta ve GSHY'ye **%1** oranında katkı sağlamaktadır. Türkiye'de yeni gelişmekte olan sosyal girişimcilik alanının, toplumsal ve ekonomik katkı yaratabilmesi için kamu tarafından tanınması ve desteklenmesi önem taşımaktadır.

Kamu Sosyal Girişimleri Neden Desteklemeli?

Sosyal Girişimler,

- *Etkin ve kaliteli sosyal hizmetler sağlayarak kamunun üzerinden yük alır,*
- *İstihdam imkanları yaratır,*
- *Birer piyasa aktörü olarak ekonomik büyümeye katkıda bulunur,*
- *Dezavantajlı grupların istihdamını sağlayarak topluma entegre olmalarına yardımcı olur,*
- *Bireylerin bir araya gelmesini sağlayarak sosyal sermaye düzeyini yükseltir,*
- *Sivil toplum kuruluşları için sürdürülebilir mali kaynak yaratarak sivil toplumu ve dolayısıyla katılımcı demokrasiyi güçlendirir,*
- *Ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunarak olumlu sosyal değişimi tetikler.*

Kamu-sosyal girişim ilişkilerinin gelişmesi ve kamunun sosyal girişimlere finansman desteği sağlamasının önünün açılabilmesi için ele alınması gereken öncelikli konulardan biri mevzuata yöneliktir. Mevcut mevzuatta sosyal girişimler için herhangi bir tanım ya da düzenleme bulunmamaktadır. TÜSEV tarafından hazırlanan Yasal ve Mali Altyapının Güçlendirilmesi politika belgesinde de bahsedildiği üzere; Türkiye'de sosyal girişimler vakıf ve dernek iktisadi işletmesi/şirketi, kooperatif ya da kar amacı gütmeyen şirket tüzel kişilikleriyle faaliyet göstermektedir. Sosyal girişimlerin tüzel kişiliklerinde görülen çeşitlilik işleyişleri açısından problem yaratmazken; kamu ile ilişkilerinde talep ve sorunlarını dile getirebilecekleri ortak bir muhatapın bulunamamasına neden olmaktadır. Kamu ile ilişkilerini kurdukları tüzel kişiliğe göre belirleyen sosyal girişimlerin başlıca muhatapları vakıflar için Vakıflar Genel Müdürlüğü, dernekler için Dernekler Dairesi Başkanlığı, kadın, çevre, kültür ve işletme kooperatifleri için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü'dür¹. Mevzuattaki tanım eksikliğine paralel olarak, sosyal girişimlerin kamu ile

¹ 7 Şubat 2011 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan bir genelge ile Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifleri için bir tanım oluşturularak kamunun bu kooperatiflerle ilişkilerini düzenleyen örnek bir ana sözleşme yayınlamıştır. Genelge metnine ve ana sözleşme belgesine

<http://tgm.sanayi.gov.tr/AnnouncementDetails.aspx?annID=507&lng=tr> adresinden erişebilirsiniz.

ilişkilerde temsil edilebileceği bir platform ya da kuruluşun bulunmaması da sosyal girişimlerin kamu nezdinde yeterince görünür olmadığını göstermektedir.

Sosyal girişimlerin farklı tüzel kişiliklere sahip olması bu alanın kamu tarafından daha iyi anlaşılmasını engellemektedir. TÜSEV'in Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu'nda bahsedildiği üzere; sosyal girişim-sosyal girişimci ve sosyal girişim-sivil toplum kuruluşu gibi alanlarda var olan kavram karmaşası² kamunun bu alanı daha iyi tanımasını ve anlamasını zorlaştırmaktadır. Bu karmaşayı engellemek amacıyla, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde sosyal girişim tanımı oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

TÜSEV sosyal girişimleri "sosyal bir hedefe yönelik olarak ticari faaliyetlerin bir araç olarak kullanıldığı ve elde edilen gelirin yine bu sosyal hedefe yönlendirildiği" bir iş modeli olarak tanımlanmaktadır (TÜSEV, 2010).

Sosyal girişimleri, Sosyal İşletmeler Girişimi(*Social Business Initiative*)³ kapsamında ele alan **Avrupa Birliği (AB)** ise "hissedarları adına kar elde etmek yerine sosyal fayda yaratmayı amaçlayan, sosyal amaca yönelik girişimci ve yenilikçi metotlarla ürün ve hizmet üreten, karı sosyal girişimci tarafından şeffaf ve hesapverebilir bir şekilde hesaplanan ve bu karı sosyal hedeflerine ulaşmak için kullanan" girişimler tanımını kullanmaktadır.

Sosyal girişimler için uluslararası bir tanım geliştirmeye çalışan bir kuruluş olan **Social Enterprise Europe** ise sosyal girişimleri "ana hedefleri sosyal fayda yaratmak olan, etik kurallara uygun olarak çalışan ve demokratik bir işleyişe sahip olan işletmeler"⁴ olarak tanımlamaktadır.

Kullanılan tanımlardaki benzerlikler dikkate alındığında, sosyal girişimlerin sosyal bir amaç için ekonomik faaliyetler yürütmesi, elde edilen kârın sosyal amaçlar için kullanılması veya üretimi yapan dezavantajlı gruplar arasında paylaşılması gibi ortak özellikleri dikkate alınarak ortak bir tanım oluşturulması mümkün gözükmektedir.

Sosyal Girişimleri Tanımlamak için En Çok Kullanılan Sözcükler Nelerdir?

Sosyal Fayda	Şeffaf ve hesapverebilir iş
Sosyal Amaç	Etik kuruluşlar
Ekonomik faaliyet	Yenilikçi yöntemler
Girişimci yaklaşım	Yönetişim
Karını dağıtmayan şirket	Sürdürülebilirlik

² Sosyal girişim ve sosyal girişimcilik tanımları ve bu alanda yaşanan kavram karmaşası hakkında daha detaylı bilgi için TÜSEV'in Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu'na www.sosyalgirisim.org adresinden ulaşabilirsiniz.

³ Avrupa Birliği'nin sosyal girişimleri tanımlamak ve desteklemek için yaptığı çalışmaları içeren Sosyal İşletmeler Girişimi (Social Business Initiative) ile ilgili bilgiye http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/index_en.htm adresinden erişebilirsiniz.

⁴ Social Enterprise Europe'un uluslararası sosyal girişim tanımı ile ilgili ayrıntılı bilgiye <http://www.socialenterpriseeurope.co.uk/pages/what-is-social-enterprise.php> adresinden ulaşabilirsiniz.

II. Sosyal Girişimlerin Faydalanabileceği Kamu Destekleri

Kamu-sosyal girişim ilişkilerinin gelişmesine paralel olarak önem kazanacak bir diğer konu sosyal girişimlere kamu tarafından finansman desteği sağlanması olacaktır. Türkiye’de kamu özellikle son yıllarda ticari girişimciliğin en önemli destekçilerinden biri haline gelmiştir. Türkiye’de Girişimcilik 2010 Raporu (*The Global Entrepreneurship Monitor: Entrepreneurship in Turkey 2010*), girişimciliğe yönelik politikaların ve hükümet desteklerinin istenilen seviyeye ulaşmamış olsa da önceki yıllara göre artış gösterdiğini ve daha destekleyici hale geldiğini ortaya koymuştur. Sosyal girişimciliğin kamunun girişimcilik alanındaki faaliyet ve destekleri kapsamında ele alınması bu modelin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılmasında büyük önem taşımaktadır. Sosyal girişimlerin dünyada en etkin olduğu ülkelerden biri olan Birleşik Krallık’ta da kamu sosyal girişimlerin gelişimine öncülük etmiştir. Birleşik Krallık Ticaret ve Sanayi Bakanlığı kapsamında kurulan Sosyal Girişim Birimi (*Department of Trade and Industry’s Social Enterprise Unit*) kamunun bu alandaki çalışmalarını yürüten kuruluş olmuştur. Kamu yetkilileri ve sosyal girişimlerle ilgili çalışmalar yürüten diğer paydaşlardan oluşan birim 2002 yılında yayınlanan “Sosyal girişim: Başarı için Stratejiler” belgesinin oluşturarak; Birleşik Krallık’ta kamunun sosyal girişimlere sağlayacağı desteğin ve yürütülecek faaliyetlerin çerçevesini de oluşturmuştur.

Türkiye’de yalnızca sosyal girişimleri hedef alan ve sosyal girişimlerin ihtiyaç ve önceliklerine göre düzenlenmiş bir kamu desteği bulunmamaktadır. Politika belgesinin önceki bölümünde de belirtildiği üzere bu durumun sebepleri arasında; sosyal girişimlerin kamu kuruluşları arasında yeterince tanınmaması, sosyal girişimlerle ilgili tanım eksikliği ve sosyal girişimlerin tüzel kişiliklerine bağlı olarak farklı kamu kuruluşları ile muhatap olmaları rol oynamaktadır. Bu sorunların ele alınması kamunun sosyal girişimlerle ilgili daha bütünsel bir yaklaşım geliştirmesinin kolaylaştırılması, ortak bir strateji oluşturulması ve kamunun sosyal girişimlere sağlayabileceği desteklerin çerçevesinin oluşturulması için önem taşımaktadır.

Kamu ile ilişkilerde gözlemlenen eksikliklere ve sosyal girişimleri destekleyecek bir mekanizmanın eksikliğine rağmen, kurumsal tanımlarının esnekliğinden de faydalanan sosyal girişimler kamunun girişimciliğin geliştirmek ya da sivil toplum kuruluşlarını desteklemek amacıyla düzenlediği mali desteklerden faydalanabilmektedir. Bu bağlamda değerlendirilebilecek kamu destekleri sosyal girişimlere **dolaylı** ya da **doğrudan** kaynak sağlamaktadır.

Kamunun Sosyal Girişimlere Dolaylı Destek Sağlaması

Kamunun sosyal girişimlere dolaylı kaynak sağlaması çeşitli vergi istisnaları veya vergi muafiyetleri yoluyla oluşmaktadır. Türkiye’de sosyal fayda sağlayan işler ile ilgili bir tanımın bulunmaması dolayısıyla; sosyal fayda sağlayan vakıf ve dernek iktisadi işletmeleri, kooperatifler ve kar amacı gütmeyen şirketler için bir vergi istisnası da bulunmamaktadır. Bu kuruluşlar sağladıkları toplumsal faydaya rağmen kar amacı güden şirketlerle aynı vergi mevzuatına tabi tutulmaktadır. Vergi muafiyetlerinden ise yalnızca vergi muafiyeti statüsüne sahip vakıflar ve kamu yararı statüsüne sahip dernekler yararlanabilmektedirler. Türkiye’de kamunun dolaylı mali desteği olarak ifade edilebilecek vergi istisnaları ya da vergi muafiyetlerine yönelik düzenlemeler incelendiğinde vakıf, dernek iktisadi işletmeleri, kooperatifler ya da şirket statüsüyle kurulan sosyal girişimler için olumlu bir tablonun varlığından söz edilememektedir.

Yasal ve mali düzenlemeye yönelik mevcut durum analizine ve TÜSEV’in bu alandaki önerilerine Yasal ve Mali Altyapının Güçlendirilmesine ilişkin politika belgesinde yer verilmiştir.

Sosyal Girişimlere Kamudan Doğrudan Destek Sağlanması

Sosyal girişimlerin kamu tarafından doğrudan desteklenmesi eğitimler, hibeler ya da kredi destekleri yoluyla yapılmaktadır. Sosyal girişimler tüzel kişiliklerinin izin verdiği çerçevede bu desteklerden faydalanabilmektedir. Bu alanda yakın zamanda kaydedilen sevindirici bir gelişme; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü tarafından yapılan düzenleme ile kadın, çevre, kültür ve işletme kooperatifleri gibi sosyal fayda sağlayan kooperatiflerin statülerinin diğer kooperatiflerden ayrılmasıdır. Bu ayırım, sosyal fayda sağlayan kooperatiflerin KOSGEB, Kalkınma Ajansları, İŞKUR gibi kamu kuruluşları ve AB'nin sağladığı mali desteklerden faydalanabilmelerinin önünü açmıştır.

Türkiye'de yalnızca sosyal girişimler hedef alınarak oluşturulan bir fon bulunmaması ve mevcut desteklerin sosyal girişimlerin öncelik ve ihtiyaçları düşünülerek oluşturulmaması; sosyal girişimlerin var olan girişimcilik ya da sivil toplum odaklı desteklerin potansiyel faydalanıcıları arasında yer almasına sebep olmuştur.

Sosyal girişimlerin faydalanabileceği kamu destekleri aşağıdaki gibidir:

KOSGEB - Küçük Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile ilgili bir kamu kuruluşu olarak ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'lerin) payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, girişimciliği geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla kurulan KOSGEB; sağladığı eğitimler, inkübasyon (kuluçkalama)⁵ hizmetleri, kredi kolaylıkları ve hibe destekleri ile Türkiye'de girişimcilere en kapsamlı destek sağlayan kamu kuruluşu konumundadır. KOSGEB veritabanına kaydolmuş işletmeler KOBİ olduklarına dair beyannameyi doldurmalarının ardından aşağıda tanımlanan 7 ana başlık altında⁶ verilen desteklere başvurabilmektedirler:

- Girişimcilik Destek Programı,
- Genel Destek Programı,
- KOBİ Proje Destek Programı,
- Tematik Proje Destek Programı,
- İşbirliği güçbirliği Destek Programı,
- Ar-ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı ve
- Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı.

KOSGEB'in sosyal girişimler için düzenlenmiş bir destek programı bulunmamaktadır. Buna rağmen, KOBİ statüsünde sayılabilecek sosyal girişimler ve sosyal fayda sağlayan kooperatifler KOSGEB desteklerinden faydalanabilirler. Sosyal girişimcilerin de faydalanıcıları arasında olabileceği Girişimcilik Destek Programı iş kurmak isteyen girişimci adayları ve yeni iş kuran girişimcilere aşağıdaki tabloda yer verilen 4 alt başlık kapsamında destek vermektedir:

⁵ Girişimciler için sağlanan inkübasyon (kuluçkalama) hizmetleri ile ilgili tanım ve Türkiye örneği ile ilgili bilgiye

http://ref.advancity.net/newsletters/2007/01/inkubatorlerin_etkinliginin_analiz_edilmesi_turkiye_ornegi.htm adresinden erişebilirsiniz.

⁶ KOSGEB'in girişimci adayları ve KOBİ'lere yönelik desteklerine ilişkin ayrıntılı bilgiye www.kosgeb.gov.tr adresinden ulaşmak mümkündür.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi	<ul style="list-style-type: none"> • 60 saatlik girişimcilik eğitimi • Bu eğitimler, KOSGEB'le yapılan protokoller kapsamında İŞKUR, Kalkınma Ajansları, Ticaret ve Sanayi Odaları aracılığıyla da verilebilir.
Yeni Girişimci Desteği	<ul style="list-style-type: none"> • Geri ödemesiz mali destekler. • Eğitim programını tamamlayan girişimciler ve İŞGEM girişimcileri faydalanabilirler
İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği	<ul style="list-style-type: none"> • Girişimcilere işletme geliştirme koçluğu, destek ağlarına ve finans kaynaklarına erişim imkânı ve uygun olanaklarla iş yeri mekanı, ortak ofis donanımı ve hizmetleri konularında destek sağlanır. • KOSGEB'in belediyeler, üniversiteler, özel idareler, kalkınma birlikleri, meslek kuruluşları veya kar amacı gütmeyen kooperatifler ile işbirliği aracılığıyla kurulur.
İş Planı Ödülü	<ul style="list-style-type: none"> • Yarışma KOSGEB'in işbirliği yaptığı üniversitelerde, örgün eğitim içerisinde girişimcilik dersi alan öğrenciler arasında düzenlenir. • İş planları ilk üç dereceye girmiş olan öğrencilerden, işini kurmuş olmaları kaydı ile en başarılı iş planı sahibine 15.000 TL, ikinciye 10.000 TL, üçüncüye 5.000 TL ödül verilir.

Tablo 1: Girişimcilik Destek Programı Bileşenleri

KOSGEB'in sosyal girişimcilere yönelik desteği Tematik Destek Programı çerçevesinde de değerlendirilebilir. Meslek kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesini hedefleyen programa sosyal girişimlerin Türkiye'deki en yaygın şekilleri olan vakıf, dernek ve kooperatifler başvurabilmektedir.

KOSGEB'in henüz sosyal girişimlere yönelik bir desteği bulunmamasına rağmen, 3–6 Aralık tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 2.Küresel Girişimcilik Zirvesi kapsamında düzenlenen sosyal girişimcilik paneline ev sahipliği yapması kurumun sosyal girişimcilik alanına ilgisinin arttığını gösteren olumlu bir gelişme olarak yorumlanmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı ve Bölgesel Kalkınma Ajansları

Ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme alanında yaşanan yapısal dönüşüm ve sürdürülebilir kalkınmaya bölgesel düzeyde katkıda bulunan kalkınma ajansları; özel işletmelere, sivil toplum kuruluşlarına ve sosyal fayda amaçlı kooperatiflere mali destek sağlayabilmektedir. Ajansların sosyal girişimler için özel bir desteği bulunmamasına rağmen, sosyal girişimlerin faaliyet gösterdiği tüm tüzel kişiliklere hibe ya da eğitim desteği sağlayabilmeleri ve kalkınma alanında sosyal girişimlere benzer hedeflerle hareket etmeleri; ajansların kamu-sosyal girişim ilişkilerini belirlemede önemli bir paydaş haline gelebilecekleri izlenimini yaratmaktadır.

Ajanslar proje ve faaliyetlere verdikleri destekleri **mali destekler** ve **teknik destekler** programları üzerinden yürütmektedir. Mali destekler doğrudan finansman, doğrudan faaliyet ve güdümlü proje destekleri ile faizli ve faizsiz kredi desteklerinden oluşmaktadır. Sosyal girişimler kalkınma ajansları kapsamında yer alan iktisadi kalkınma, sosyal kalkınma ve KOBİ desteklerinden faydalanabilmektedir. Kalkınma Ajansları 2010 yılı Genel Faaliyet Raporu'na göre, değerlendirme süreci 2010 yılında tamamlanmış olan Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Dicle Kalkınma Ajansı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı'ndan destek almaya hak kazanan 228 projeden 92 tanesi KOBİ'lerin ve girişimciliğin desteklenmesini hedefleyen projeler olmuştur. Bu desteklere ek olarak, iktisadi ve sosyal kalkınma başlıkları altında

çeşitli sivil toplum kuruluşlarına da mali destek sağlanmıştır.⁷ Teknik destek programı ile kuruluşların kurumsal kapasitelerini geliştirmeye yönelik eğitim, danışmanlık ve lobi faaliyetleri ile geçici süreli uzman ya da danışman desteği sağlayan ajanslar, 2010 yılı içinde verilen iş planı ve yöntemleri eğitimi ile girişimci adaylarının kapasitelerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Kalkınma Ajansları teknik destek programlarına ek olarak birçok bölgede Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri de düzenlemektedir.

Kalkınma Ajansları, Türkiye'deki girişimcilik ortamını geliştirmek ve KOBİ'leri desteklemek amacıyla KOSGEB ve Kalkınma Bankası ile işbirlikleri yürütmektedir. Kalkınma Ajansları ve KOSGEB arasında 07.06.2010 tarihinde imzalanan protokol ile çerçevesi belirlenen işbirliğine göre; kurumlar proje ve faaliyetleri hakkında bilgi paylaşımında bulunmayı, KOBİ'leri bilgilendirmek ve desteklemek için ortak çalışmalar yürütmeyi ve ortak bir fon oluşturmayı planlamaktadır. Kalkınma Ajansları ve Türkiye Kalkınma Bankası⁸ arasındaki muhtemel işbirliğinin çerçevesi ise KOBİ'ler için finansman modelleri geliştirilmesi ve kurumlar tarafından KOBİ'lere eş finansman desteği oluşturulmasına yöneliktir (Kalkınma Ajansları 2010 Yılı Faaliyet Raporu).

Dokuz ajansın katılımıyla kurulan Sosyal Girişimcilik Çalışma Grubu, Kalkınma Bakanlığı ve Ajansların sosyal girişimcilik alanında önemli bir paydaş olduğunu gösteren bir diğer gelişme olarak yorumlanmaktadır. Edinilen bilgilere göre, çalışma grubu sosyal girişimlerle ilgili ortak bir tanım oluşturmayı hedeflemekte; bu ortak tanım üzerinden de sosyal girişimciliğin ve sosyal girişimlerin tanıtımı ve desteklenmesi konusunda daha kapsamlı bir çalışma yürütmeyi planlamaktadır.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı

İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı (DDB) aracılığıyla yürütülen teklif çağrısı ile çeşitli alanlarda faaliyet gösteren derneklere hibe yoluyla proje bazlı mali destek sağlamaktadır. DDB'nin 2010 yılı için belirlediği destek alanları arasında sosyal girişimcilik projelerinin de yer alması sevindirici bir gelişme olarak yorumlanmaktadır. Başkanlık tarafından dağıtılan hibeler yalnızca sosyal girişimleri hedef alması da kamuda sosyal girişimciliğe yönelik bir farkındalığın başladığını göstermekte ve kamunun sosyal girişimciler için önerdiği tek mali destek olma özelliğini taşımaktadır. 2011 yılında İçişleri Bakanlığı'ndan yardım alan projeler arasında yer alan 'Kadın Eli Derneği ve Down Kafe' projesinin sosyal girişimcilik başlığı altında desteklendiği düşünülmektedir. Buna rağmen, DDB'nin mali destek verilecek projeleri belirlemede dikkate aldığı sosyal girişimcilik tanımı ve yardım almaya hak kazanan sosyal girişimcilik projelerinin dağılımı bilinmemektedir. DDB'nin 2012 yılı mali destekleri için yayımlandığı yönergede⁹ sosyal girişimcilik başlığının bulunmaması da dikkat çekicidir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü yurt çapında sürdürdüğü yardım faaliyetleri ile sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, muhtaç ve düşkün vatandaşlara destek sağlamanın yanı sıra; istihdam odaklı mesleki eğitim ve proje destekleri ile işsiz ve eğitimsiz vatandaşlara ilişkin devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir. Genel Müdürlük ilçe bazında kaymakamlara bağlı olarak faaliyet gösteren Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) aracılığıyla yürüttüğü **Gelir Getirici Proje Destekleri** ile iş

⁷ 2010 yılı içinde destek sağlanan proje alanları ile ilgili ayrıntılı bilgiye Kalkınma Ajansları 2010 yılı Genel Faaliyet Raporundan erişebilirsiniz.

⁸ Türkiye'de kalkınma ve sürdürülebilir büyümenin sağlanması misyonu ile hareket eden Türkiye Kalkınma Bankası ile ilgili ayrıntılı bilgiye www.kalkinma.com.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

⁹ DDB'nin 2012 yılında desteklenecek proje konuları ile ilgili yayınladığı yönergeye www.dernekler.gov.tr adresinden erişebilirsiniz.

kurmak isteyen yoksul vatandaşların el emeğine ve zanaata dayalı, projelerine sermaye desteği sağlamaktadır. Başvuru yapılan projenin uygun bulunması durumunda başvuru sahibine SYDV'ler aracılığıyla 15.000 TL'ye kadar destek sağlanmaktadır. Alınan destekler ilk yıl geri ödemesiz, ikinci ve üçüncü yıl verilen proje desteğinin %20'si, dördüncü ve beşinci yıl verilen proje desteğinin %30'u geri ödenecek şekilde ve faizsiz olarak uygulanmaktadır. Dünyadaki sosyal girişimlerin birçoğunun yoksulluğa çözüm getirmeye yönelik faaliyetlere odaklandığı düşünüldüğünde, Gelir Getirici Proje Destekleri'nin sosyal girişimleri desteklemeye ve sosyal girişimlerin sayısını arttırmaya yönelik önemli bir araç olabileceği öngörülmektedir.

Desteklenen Proje Sayısı	Desteklenen Kişi Sayısı	Aktarılan Kaynak (TL)
11.625	107.002	216.910.823

Tablo 2: 2003-2008 (Kasım) Dönemi Gelir Getirici Küçük Ölçekli Proje Destekleri¹⁰

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren KOSGEB'in sağladığı desteklerin yanı sıra; girişimciliğin gelişmesi ve KOBİ'lerin desteklenmesi için çeşitli faaliyetlere destek sağlamaktadır. 2009 yılında Bakanlık kapsamında başlatılan **Teknogirişim Sermayesi Desteği**, "gençlerin teknolojik ve yenilik odaklı iş fikirlerini katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürülmelerini" teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Üniversitelerin lisans programlarından son beş yıl içinde mezun olmuş veya gelecek bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki lisans, yüksek lisans veya doktora öğrencilerini hedef alan Teknogirişim Sanayi Desteği Programı kapsamında destek almaya hak kazanan genç girişimciler 12 ay boyunca 100.000 TL'ye kadar hibe desteğinden faydalanabilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

Güneydoğu Anadolu Projesi illerinde halkın gelir düzeyi ve hayat standartlarının iyileştirilmesini amacıyla çeşitli projeler yürüten GAP İdaresi, bölgede girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla **Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM)** projesini yürütmektedir. İkinci fazı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Avrupa Birliği desteği ile 2002 yılında başlayan GİDEM projesi ile kadın girişimciliğinin geliştirilmesi için yapılan çalışmaların yanı sıra; girişimcilere eğitim ve danışmanlık destekleri de sağlanmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı Sosyal Destek Programı (SODES)

Kalkınma Bakanlığı bünyesindeki **Sosyal Destek Programı (SODES)**, Güneydoğu Kalkınma Programı kapsamındaki illerdeki¹¹ sosyal gereksinimleri karşılamak amacıyla istihdam, sosyal içerme ve kültür, sanat ve spor bileşenleri kapsamında esnek bir mali kaynak sağlama mekanizması olarak geliştirilmiştir. SODES programının istihdam bileşeni kapsamında kendi işini kurabilecek kişilere destek verilmesi hedeflenmiştir. SODES tarafından yayınlanan 2010 yılı verilerine göre, destek almaya hak kazanan 1187 projenin 195'i istihdam bileşeninden mali destek almaya hak kazanmış ve bu projelere toplam 22.646.300 TL destek sağlanmıştır (SODES 2010 Yılı İstatistikleri). Bölgedeki sivil toplum kuruluşları, SODES programı kapsamında belirtilen diğer başlıklarda açılan hibe programlarından da faydalanmaktadır. SODES programının bahsedilen illerde kalkınmaya önemli bir katkı sağlamasına rağmen, verilen desteklerin girişimciliği teşvik etmektense mesleki beceriler kazandırmak yönünde olduğuna dair bir izlenim bulunmaktadır.

¹⁰2003–2008 (Kasım) Dönemi Gelir Getirici Küçük Ölçekli Proje Destekleri tablosuna

<http://www.sydg.gov.tr/tr/html/231> adresinden erişilmiştir.

¹¹ SODES program kapsamındaki illerin listesine <http://www.sodes.gov.tr/Sodes.portal> adresinden erişebilirsiniz.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

İŞKUR, Türkiye’de istihdamın artırılması ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Aktif İşgücü Programları kapsamında mesleki eğitim kursları¹² düzenlemektedir. Bu eğitimlerden biri olan **Kendi İşini Kurmak İsteyenlere Yönelik Meslek Edinme Kursları** kuruma kayıtlı işsiz kişilerin gelir getirici faaliyetlerde bulunmaları amacıyla çeşitli illerde düzenlenmektedir. Bu eğitim programlarına sosyal girişimcilikle ilgili bir başlık eklenmesinin sosyal girişimciliğin tanınması ve sosyal girişimlerin yaygınlaşması yönünde önemli bir kazanım olacağı düşünülmektedir.

Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri Ağı (ABİGEM)

Yapıları itibariyle yarı kamu kurumu¹³ sayılabilecek ABİGEM’ler ilk olarak 2002 yılında Gaziantep, Kocaeli ve İzmir’de Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve illerdeki Ticaret ve/veya Sanayi Odalarının ev sahipliğinde Avrupa Birliği (AB) fonları kullanılarak kurulmuştur. Türkiye genelinde sayıları 15’e¹⁴ ulaşan ABİGEM’ler kuruldukları illerde KOBİ’ler için iş geliştirme hizmetleri sağlamanın yanı sıra; eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile ulusal ve uluslararası piyasalarda KOBİ’lerin rekabet seviyelerini arttırmalarına yardımcı olmaktadır.

¹² İŞKUR tarafından sağlanan mesleki eğitim kurslarının illere göre listesine <http://www.iskur.gov.tr/Kurs/KursOnAir.aspx> adresinden ulaşabilirsiniz.

¹³ Anonim şirket statüsünde kurulan ABİGEM’lerin hissedarları arasında TOBB, Ticaret ve/veya Sanayi Odaları bulunması dolayısıyla tarafımızca yarı kamu kurumu olarak değerlendirilmekte ve politika belgesinde yer verilmektedir.

¹⁴ ABİGEM’lerin Türkiye’de faaliyet gösterdiği iller arasında Gaziantep, Kocaeli, İzmir, Adana, Afyonkarahisar, Çorum, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Kayseri, Konya, Malatya, Tekirdağ, Trabzon ve Uşak yer almaktadır.

	Hibe	Kredi Destekleri	Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri	İnkübasyon
KOSGEB	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Girişimcilik Destek Programı ✓ Meslek Kuruluşlarına yönelik Tematik Proje Destek Programı 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İŞGEM
Kalkınma Ajansları	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mali Destek Programları 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teknik Destek Programları ✓ Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri 	
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (SYDV'ler aracılığıyla)		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gelir¹⁵ Getirici Proje Destekleri 		
ABİGEM			✓	
İŞKUR			✓	
GİDEM			✓	
Kalkınma Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ SODES 			
İçişleri Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dernekler Dairesi Başkanlığı 			
Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Teknogirişim Sermayesi Desteği 			

Tablo 3 – Sosyal Girişimcilerin de Faydalanabileceği Girişimcilere ve STK'lara Yönelik Kamu Desteklerinin Listesi

¹⁵ Gelir Getirici Proje Destekleri ilk yılı geri ödemesiz olmasına rağmen; sonraki yıllarda geri ödemeleri olmasından dolayı kredi desteği listesine eklemiştir.

Kamu İçin Öneriler

Kamu kuruluşlarının sosyal girişimlere desteklerini inceleyen bu politika belgesi kamuda sosyal girişimciliğe yönelik artan ilgi ve merakla rağmen; kamunun sosyal girişimleri yeterince tanımadığını ve sosyal girişimlere yönelik destek mekanizmalarının henüz oluşmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle kamuda sosyal girişimlere yönelik bir finansman desteği bulunmamakta, var olan destekler girişimcileri ya da sivil toplum kuruluşlarını hedef almaktadır.

Politika belgesinin öneriler bölümünde kamunun sosyal girişimleri tanınması, sosyal girişimlerin kalkınma, istihdam ve ekonominin yanı sıra yaratacağı sosyal faydanın önemini anlaşılması ve ticari girişimlere uygulanan desteklere benzer bir yapıyla sosyal girişimler hedef alınarak hazırlanmış eğitim, hibe ve kredi desteklerinin uygulanması için önerilere yer verilmiştir. İki bölümde ele alınan önerilerin ilk kısmı kamuda sosyal girişimlerin desteklenmesi için çalışabilecek paydaşları belirleme ve mevcut mekanizmaları geliştirmeye yöneliktir. Kamuda yeni mekanizmaların geliştirilmesini ön gören ikinci kısımda ise; sosyal girişim alanında iyi örnek olarak kabul gören Birleşik Krallık örneği incelenerek oluşturulmuştur.

I.Mevcut Mekanizmaların Geliştirilmesi

- Sosyal girişimlerin kamu tarafından tanınması ve desteklenebilmesi için ortak bir **“sosyal girişim” tanımı oluşturulması** gerekmektedir. Sosyal girişimlerle ilgili çalışan farklı aktörleri bir araya getiren katılımcı bir süreçle oluşturulması gereken bu tanımın, sosyal girişimlerin ortak özellikleri olan sosyal bir amaçla kurulma ve faaliyet gösterme, ekonomik faaliyetler yürütme ve elde ettiği karı sosyal amaçlar için kullanma ilkelerini içermesi fakat bunun dışındaki konularda kısıtlayıcı olmaması gerekmektedir. Oluşturulacak ortak tanımın geçerliliği için Türk Ticaret Kanunu'na da yansıtılması gerekmektedir.
- TÜSEV'in hazırladığı Sosyal Girişimler ve İhtiyaç Analizi Raporu ve politika belgeleri sosyal girişimlerin kamudaki paydaşlarını ortaya koymuştur. Kamudaki bu paydaşları bir araya getirecek bir toplantı ile, kamu kuruluşlarının sosyal girişimleri tanıtmaya ve desteklemek için yapabileceklerini ilgili paydaşlarla paylaşan TÜSEV'in bu girişimi geliştirilerek **kamu kuruluşları arasında görev paylaşımları ve işbirliklerinin başlatılması** teşvik edilmeli ve sosyal girişimcilik kamunun girişimcilik alanındaki çalışmalarına bir alt başlık olarak eklenmelidir.
- Sağladığı eğitim, hibe ve kredi destekleri ile KOSGEB, kamuda girişimcilik alanında yapılan çalışmaların öncülüğünü yapmaktadır. Sosyal girişimlerin tüzel kişiliklerinin izin verdiği ölçüde KOSGEB'in Girişimcilik Destek Programı ve Meslek Kuruluşlarına yönelik Tematik Proje Destek Programı gibi devam eden programlarından yararlanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Buna rağmen, ticari girişimcilerle sosyal girişimcilerin öncelikleri ve ayrıldığı noktalar da göz önünde bulundurularak **sosyal girişimlere yönelik ayrı bir destek programı oluşturulmasının** önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böyle bir program oluşturulması durumunda, KOSGEB'in sosyal girişim eğitimlerini tamamlayan sosyal girişimci adaylarının, İŞGEM'lerde inkübasyon hizmeti alabilmesi, KOSGEB'in sağladığı hibe ve kredi desteklerinden de faydalanabilmesi sağlanmalıdır. KOSGEB'in sosyal girişimciler için benzer bir destek sağlayabilmesi için KOSGEB

kanununun Türk Ticaret Kanunu'na atıfta bulunarak sosyal girişimcileri destekleyeceğinin belirtilmesi gerekmektedir.

- Kalkınma Ajansları kuruluş amaçları, destek çeşitlilikleri ve faaliyetleri dolayısıyla sosyal girişimlerin kamudaki öncelikli paydaşları arasında yer almaktadır. Haziran 2010 itibariyle **KOSGEB ve Kalkınma ajansları arasında imzalanan protokoldeki işbirliği alanları genişletilerek** sosyal girişimleri kapsar hale getirilmesi durumunda; Kalkınma Ajansları ve KOSGEB bu alanda tamamlayıcı çalışmalar yürütebilmesinin önü açılacaktır. Böyle bir işbirliği sonucunda, KOSGEB eğitim, hibe ve kredi kolaylıkları üzerine çalışarak kamunun sosyal girişimlere mali destek sağlamasında etkin rol oynarken; Kalkınma Ajansları da sosyal girişimciliğin daha geniş kitlelere tanıtılması ve özellikle bölgesel düzeyde yaygınlaşması yönünde çalışmalar yürütebilecektir.

Kuruluş amaçları ve işleyiş yapıları göz önünde bulundurulduğunda Kalkınma Ajanslarının sosyal girişimleri desteklemek için yapabileceği faaliyetler ile ilgili öneriler aşağıdaki gibidir:

- sosyal girişimlerin kamu içinde ulusal ve bölgesel düzeyde tanıtılması,
 - sosyal girişimlerin toplumsal düzeyde özellikle bölgesel tanıtımı için iletişim çalışmaları yürütülmesi,
 - bölgesel ölçekte sosyal sermayeyi tespit etmeye yönelik araştırmalar yürütülmesi,
 - ajansların faaliyet gösterdiği bölgelerde sosyal girişimci adaylarını belirleyerek ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik destek mekanizmalarının oluşturulması,
 - sosyal girişimlerin desteklenmesi için kamu, özel sektör, sosyal girişimler ve STK'ları bir araya getirecek platformların oluşturulmasında köprü görevi görülmesi,
 - TÜSEV ve diğer paydaşlarla birlikte sosyal girişimler için daha elverişli bir yasal ve mali altyapının oluşturulması için mevzuat değişiklikleri konusunda önerilerde bulunması.
- Kalkınma ajanslarının bu alana sağlayabileceği bir diğer katkı da **avantajlı kredi olanakları yaratılması**dır. Kalkınma ajansları ve Kalkınma Bankası arasındaki muhtemel işbirliği geliştirilerek sosyal girişimlerin Kalkınma Bankası aracılığıyla başlangıç sermayesi ya da kredi desteklerine erişiminin kolaylaştırılması üzerine yapılacak bir çalışma sosyal girişimlerin için önemli bir destek olacaktır.
 - Kamunun sosyal girişimlere yönelik bir diğer önemli rolü de eğitim alanındadır. **Temel eğitim programlarına sosyal girişimciliğin dâhil edilmesi**, ilköğretim/ortaöğretim ve yüksek öğretim düzeyinde sosyal girişimcilikle ilgili derslerin konması sadece sosyal girişimciliğin daha iyi tanınmasını sağlamayacak, sosyal girişimci sayısını arttırarak önemli sosyal sorunların çözümüne fayda sağlayacaktır. Benzer bir yaklaşımla **kamu kurum/kuruluşları yönetici ve çalışanlarına yönelik sosyal girişimcilik eğitim programları başlatmak** da olumlu faydalar sağlayabilecek ve kamunun konuya bakışını olumlu yönde etkileyebilecek bir yöntemdir. Bu eğitimlerin oluşması için sosyal girişim alanında çalışan kişi ve kurumların bir araya gelerek **ortak bir program** oluşturmaları gerekmektedir. Hazırlanan eğitimlerin Kalkınma Ajansları, ABİGEM ve İŞGEM'ler bünyesinde de yayılarak faydalanıcı sayısı arttırılmalıdır.

II. Yeni Mekanizmalar Oluşturulması

- Sosyal girişimlerin bilinirliğinin artması, kamu-sosyal girişim ilişkilerinin gelişmesi ve destek mekanizmalarının oluşması için kamuda sosyal girişimler ile ilgili çalışan bir **birim ya da çalışma grubu oluşturulması** gerekmektedir. Katılımcı bir yapıya sahip olacak bu grubun fayda sağlayabilmesi için ilgili kamu kuruluşlarını ve sosyal girişimleri bir araya getirmesi önem taşımaktadır. Kalkınma Bakanlığına bağlı kalkınma Ajansları, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı KOSGEB, İçişleri Bakanlığına bağlı Dernekler Dairesi Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü gibi kamu kuruluşlarının yanı sıra; sosyal girişimciler ve TÜSEV'in de aralarında bulunduğu sosyal girişimler ile ilgili çalışan kuruluşların bu gruba dahil edilmesi sosyal girişimlerin gelişimi için faydalı olacaktır.

Bu alanda yapılacak çalışmalar için Birleşik Krallık'ta 2001 yılında Ticaret ve Sanayi Bakanlığı kapsamında kurulan Sosyal Girişim Birimi (Social Enterprise Unit) örnek alınabilir.

Çalışma grubu iki aşamalı bir yapıda düşünülebilir. Birinci grup yalnızca sosyal girişimlerle ilgili çalışan kamu kuruluşlarından; Danışma Kurulu niteliğindeki ikinci grup ise kamu, sosyal girişimciler, sosyal girişim ağları ve ilgili özel sektör yetkililerinden oluşabilir.

Oluşturulacak çalışma grubu Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın liderliğinde 32 kurum ve kuruluşun desteğiyle, girişimcilerin finansman kaynaklarına erişimini kolaylaştırmak amacıyla kurulan Girişimcilik Konseyi'nin bir parçası olarak çalışmalarını sürdürmesi ve var olan bir yapıya eklenmesi düşünülebilir.

- Oluşturulan çalışma grubunun, kamunun sosyal girişimleri desteklemedeki hedeflerini ve izleyeceği rolü belirleyecek **bir strateji ve eylem planı geliştirmesi** gerekmektedir. TÜSEV, oluşturulacak stratejinin aşağıdaki konuları kapsamasını önermektedir:
 - Sosyal girişimlerin kamu, özel sektör ve toplumun genelinde farklı yönleriyle tanıtılması için çalışmalar yapılması,
 - Elverişli bir yasal ve mali altyapının oluşturulması için yapılması gereken mevzuat değişiklikleri ile ilgili önerilerin hazırlanması ve sunulması için kuruluşlar arasında işbirlikleri oluşturulması,
 - Sosyal girişimlere mali destek sağlayacak bir fon oluşturulması ve ilgili kamu kuruluşlarının öncülüğünde geliştirilecek bu fona özel sektörün de destek vermesinin sağlanması için çalışmalar yapılması,
 - Sosyal girişimciliğe yönelik eğitim programları oluşturulması ve üniversiteler, STK'lar ve girişimcilik eğitimi veren kamu kuruluşları ile işbirlikleri yapılarak bu eğitimlerin yaygınlaştırılması ile sosyal girişimlere yönelik bilgi ve farkındalığın artırılması.

Birleşik Krallık'ta, kamunun sosyal girişimlerle yönelik ilk strateji çalışması 2002 yılında yapıldı. Sosyal Girişim Stratejisi (Social Enterprise Strategy) 2002 raporunu takiben 2006 yılında ilk Eylem Planı (Action Plan) da oluşturuldu.

- Ticari girişimlerde olduğu gibi sosyal girişimler de özellikle kuruluş aşamasında sermaye desteğine ihtiyaç duymaktadır. Kamu destekleri üzerine yoğunlaşan bu politika belgesi, sosyal girişimlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş ve sadece sosyal girişimleri hedef alan bir mali desteğin bulunmadığını ortaya koymaktadır. Kamu ve özel sektörün katkısıyla oluşturulacak ortak bir fon, Türkiye’de sosyal girişimlerin sayısının artmasına ve var olan sosyal girişimlerin desteklenmesine katkı sağlayacaktır.

Avrupa Komisyonu, 2014-2020 bütçesinde sosyal girişimcilerin de yararlanıcıları arasında olduğu 375 milyar Avro bütçeli bir yatırım fonu oluşturmayı planlamaktadır.

Avrupa Yatırım Fonu’nun, 2012 yılı içinde sosyal girişimcilerin de faydalanıcıları arasında olduğu 100 milyon Avro bütçeli fon ile ilgili açıklama yapması beklenmektedir.

Avrupa Komisyonu yatırım fonlarına ek olarak 2014-2020 yılları süresince sosyal girişimler için kullanılmak üzere 90 milyon Avro’luk ek bir bütçe oluşturmayı planlamaktadır.

Birleşik Krallık Sağlık Bakanlığı’nın desteği ile kurulan Sosyal Girişim Yatırım Fonu (Social Enterprise Investment Fund) yenilikçi sağlık ve bakım hizmetleri sunan sosyal girişimlere kredi, hibe ve danışmanlık hizmetleri vermektedir.

- Kamu ihaleleri, kamunun sosyal girişimlere destek sağlayabileceği bir diğer alan olarak ele alınmaktadır. Kamu İhale Kurumu ile ortak yürütülecek bir çalışma ile uygun şartlara sahip **sosyal girişimlerin kamu ihalelerinin bir parçası olan hizmet sözleşmelerine katılabilmelerinin önu açılmalı** ve uzun vadede sosyal girişimler ve STK’ların kamu ihalelerinde yer alabilmeleri için adil rekabet ilkesiyle çelişmeyecek kolaylık ve öncelikler geliştirilmelidir. Kamunun bu desteği, sosyal girişimlerin mali sürdürülebilirliklerini sağlamalarına katkıda bulunmanın yanı sıra sosyal fayda sağlanmasına da katkıda bulunacaktır.

Birleşik Krallık’ta üçüncü sektörün kamu ihalelerine katılabilmesi ve bu ihalelerde öncelikli konuma sahip olmalarına yönelik yapılabilecek çalışma ve teşvikleri içeren Eylem Planı 2006 yılında İngiliz Hükümeti Sivil Toplum Ofisi (Cabinet Office Office of the Civil Society) tarafından yayınlanmıştır.

Ek-1 Sosyal Girişimcilik Projesi Ortakları Hakkında

British Council

British Council, Birleşik Krallık'ın, başka ülkelerle daha güçlü kültürel ilişkiler kurmaya yönelik faaliyet gösteren temel kurumudur. 110 ülkede bulunan British Council'in amacı, Birleşik Krallık ve diğer ülkelerden kişi ve kurumlar arasında birlikte çalışma ve güven ortamı oluşturarak, karşılıklı fayda sağlayan, sürdürülebilir ilişkiler geliştirmektir.

Ankara ve İstanbul'da ofisleri olan ve Türkiye'de 1940 yılından bu yana kesintisiz olarak bulunan British Council'in çalışmaları; İngilizce, sanat, eğitim ve toplum gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

www.britishcouncil.org.tr

British Council 2008 yılından bu yana, Sosyal Girişimcilik projesi kapsamında, Birleşik Krallık ve Doğu Asya, Çin ve Güneydoğu Avrupa'daki sosyal girişimcileri desteklemek amacıyla, 10.000 kişi, topluluk ve 100 kuruma erişim sağlayan uluslararası öğrenme, ortaklık ve aę kurma programı sunmaktadır. Bu kapsamda kamu, özel ve üçüncü sektörler arasında işbirliğinin artırılması, ve deneyimlerin paylaşılmasını amaçlayan bir platform oluşturmaktadır.

www.skillsforsocialentrepreneurs.co.uk

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV)

TÜSEV 1993 yılında Türkiye'nin önde gelen sivil toplum kuruluşları tarafından kurulmuştur. Amacı, vakıf ve derneklerin oluşturduğu 'üçüncü sektörün' ortak sorunlarına çözüm bulmak için mali, yasal ve işlevsel altyapısını güçlendirmek, sosyal yatırım, araştırma ve uluslararası ilişkiler yoluyla sivil toplumun geliştirilmesini sağlamaktır. TÜSEV'in 100'den fazla vakıf ve dernek üyesi bulunmaktadır.

www.tusev.org.tr

TÜSEV, Mart 2010'da başladığı "Sosyal Girişimcilik Projesi"ne British Council desteği ve işbirliğiyle devam etmektedir. Proje kapsamında ülkemizde sosyal girişim modelinin gelişmesine yönelik bir dizi farkındalık yaratma, savunuculuk ve aę kurma faaliyeti yürütülmektedir.

www.sosyalgirisim.org

KAYNAKÇA

Addarii, Filippo. 2011. "Europe's Financial Crisis Opens Doors on Socio-economic Business Model" (Avrupa'daki Finansal Kriz Sosyo-ekonomik İşletme Modellerinin Önünü Açtı). *The Guardian*, 23 Kasım. Erişim tarihi 25 Kasım 2011 <http://www.guardian.co.uk/social-enterprise-network/2011/nov/23/europe-financial-crisis-social-business-initiative>

Avrupa Birliği Türkiye İş Geliştirme Merkezleri Ağı web sitesi www.abigem.org

Avrupa Komisyonu. 2011. *Social Business Initiative (Sosyal İşletmeler Girişimi)*. Erişim tarihi 25 Kasım 2011. http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/index_en.htm

Dernekler Dairesi Başkanlığı. 2011. *İçişleri Bakanlığı Bütçesinden 2010 Yılı için Yardım Alan Projeler*. Erişim tarihi 13 Aralık 2011 http://www.dernekler.gov.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=723&lang=tr

Ersen, Tefvik Başak, Zeynep Meydanoğlu ve Derya Kaya. 2010. *Sosyal Girişimler ve Türkiye: İhtiyaç Analizi Raporu*. İstanbul: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV).

"Kadın Kooperatiflerine Kamu Desteği". 2011. *Bloomberg HT*.11 Haziran. Erişim tarihi 12 Aralık 2011. <http://www.bloomberght.com/haberler/haber/895915-kadin-kooperatiflerine-kamu-destegi>

Karadeniz, Esra. 2011. *The Global Entrepreneurship Monitor: Entrepreneurship in Turkey 2010 (Türkiye'de Girişimcilik Raporu 2010)*. Erişim tarihi 15 Aralık 2011. http://www.tobb.org.tr/Lists/Haberler/Attachments/724/GEM_TURKIYE_2010_RAPORU.pdf

Metz, Ben. *The infrastructure of the Social Economy in the UK (Sosyal Ekonominin Birleşik Krallık'ta Altyapısı)*. Erişim tarihi 14 Ekim 2011. http://wikipreneurship.eu/images/a/a6/Infrastructure_of_SE_in_UK.pdf?PHPSESSID=2cdcd5d5cf62bda3a98d7479e0616747

Mikro Girişimci Kadınların İletişim ve Danışma Merkezi web sitesi <http://www.girisimcikadin.com/home.php>

Social Enterprise Europe. 2011. *What is Social Enterprise? An international definition (Sosyal Girişim Nedir? Uluslararası bir tanım)*. Erişim tarihi 12 Aralık 2011. <http://www.socialenterprisedeurope.co.uk/pages/what-is-social-enterprise.php>

Social Enterprise Investment Fund (Sosyal Girişim Yatırım Fonu) web sitesi <http://www.thesocialinvestmentbusiness.org/our-funds/seif/>

Sosyal Girişim Portalı www.sosyalgirisim.org

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. 2011. *2003-2008 (Kasım) Dönemi Gelir Getirici Küçük Ölçekli Proje Destekleri*. Erişim tarihi 20 Aralık 2011. <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/231>

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. 2011. *Kalkınma Ajansları 2010 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim tarihi 13 Aralık 2011. <http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC8572C7B9B4081168>

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı Sosyal Destek Programı. 2011. *2010 Yılı İstatistikleri*. Erişim tarihi 20 Aralık 2011. <http://www.sodes.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC1D970F2BC43ECCCEFF0E5945E16C40F19D3C05E8306D7F7C>

Türkiye Cumhuriyeti Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı web sitesi www.kosgeb.gov.tr

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü. 2009. *Teknogirişim Sermayesi Desteği*. Erişim tarihi 20 Aralık 2011. <http://sagm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=217>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. 2011. *Kadın, Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi Örnek Anasözleşmesi*. Erişim tarihi 12 Aralık 2011. <http://tgm.sanayi.gov.tr/AnnouncementDetails.aspx?annID=507&lng=tr>

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. 2011. *Kadın Kooperatiflerinin Kamusal Kaynaklardan Desteklenme İmkanları*. Erişim tarihi 12 Aralık 2011. <http://tgm.sanayi.gov.tr/Files/.../kadinlar-rapor-3-25052011162545.docx>

Türkiye İş Kurumu web sitesi www.iskur.gov.tr

Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ve Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu. *İnkübatörlerin Etkinliğinin Analiz Edilmesi: Türkiye Örneği*. Erişim tarihi 15 Aralık 2011. http://ref.advancity.net/newsletters/2007/01/inkubatorlerin_etkinliginin_analiz_edilmesi_turkiye_orneği.htm

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV). 2011. *Sosyal Girişim Nedir?*

Tüysüz, Hüseyin. 2010. "KOSGEB Girişimcilik Destekleri: Türkiye'de Girişimcilik Nasıl Destekleniyor?" TOBB Girişimcilik Kongresi sunumu. Ankara, 6 Kasım. <http://www.tobb.org.tr/TOBBGencGirisimcilerKurulu/Sayfalar/Dokumanlar.aspx>

United Kingdom Cabinet Office Office of the Third Sector. 2006. *Social Enterprise Action Plan (Sosyal Girişim Eylem Planı)*. Erişim tarihi 12 Aralık 2011. http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.cabinetoffice.gov.uk/media/cabinetoffice/third_sector/assets/se_action_plan_2006.pdf

United Kingdom Department of Trade and Industry. 2003. *Social Enterprise: A Strategy for Success (Sosyal Girişim: Başarı için Stratejiler)*. Erişim tarihi 5 Aralık 2011. http://www.seeewiki.co.uk/~wiki/images/5/5a/SE_Strategy_for_success.pdf